nade personerna i sina dramer och gjorde träffsäkra, ofta humoristiska porträtt av sina vänner.

Cocteau speglade sina egna problem i sina figurer och blev ett med dem. De återkommer i både oljemålningar och teckningar med mycket tydliga, symboliska kastrationsattribut. Oidipuskomplex och kastrationsproblematik låg till

Cocteau var en orolig ande, ständigt sökande bekräftelse. Hans liv överskuggades av faderns självmord.

grund för verken »Oidipus roi«, 1935, och »Orfeus«, 1926.

År 1923 dör hastigt i tyfoidfeber Cocteaus dåvarande älskare, den unge, självdestruktive författaren Raymond Radiguet, känd för romanen »Med djävulen i kroppen« (1923), som senare filmatiserades. Cocteau drabbas då av en svår depression med självmordstankar. Enligt judisk tro är självmord en dödssynd. Tecknandet blev då för Cocteau en hjälp i sorgen. Med automatismens enkla linjer ritar han bl a en serie om 33 skickligt utförda, känslofyllda självporträtt, där det första ansiktet är helt tomt.

Han återfaller nu i ett intensivt, rituellt opiumrökande – »Jag förbränner mig själv och kommer alltid att göra det« – och tvingas genomgå flera avvänjningskurer på sjukhus. »Opium« (1929) tillägnar han sin nye pojkvän, en ung, numera bortglömd, författare.

Under vistelsen på sjukhuset Saint Cloud gestaltar han i flera utomordentligt skickligt gjorda linjeteckningar svåra fysiska abstinensproblem och sexuella problem i samband med isoleringen.

Cocteau bemödade sig alltid, även i symbolform, att med enkla linjer återge livet och, i synnerhet, sin egen personliga, känslomässiga verklighet. Judestjärnan finns ofta med i bilderna. De repetitiva dragen är markanta, ett fenomen som förekommer hos både schizofrena och drogmissbrukande konstnärer. Symboliskt framställer han sig ofta som en staty, eller levande med avhuggna armar.

År 1939, vid andra världskrigets utbrott, lyckas Cocteaus dåvarande gunstling och i någon mån älskare, skådespelaren Jean Marais, att stoppa Cocteaus opiumrökande genom att kasta bort alla utensilier. Marais spelade i filmer med manus av Cocteau, bl a de kända »Under eviga stjärnor« (1943) och »Flickan och odjuret« (1946).

Cocteau undgick deportation till koncentrationsläger och kunde i någon mån fortsätta sin dramatiska verksamhet i Paris. I tyskarnas ögon var han politiskt ointressant, naturligt nog även som arbetskraft. Vänskapen med en tysk arkitekt tycks också ha haft betydelse i sammanhanget.

Cocteau dog 1963, sliten och sjuk av reumatism, allergier och tandproblem. På hans gravsten finns texten: »Pilgrim. Stanna upp och se mig rakt i ansiktet, du som aldrig gav mig något«

Lisbeth Ollner
psykolog, fil kand, konstvetare, Lidingö

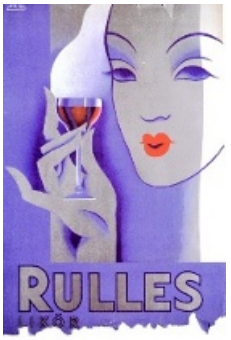
Referenser

Arnaud C. Jean Cocteau. Paris: Gallimard; 2003.
Cocteau J. De förskräckliga barnen. Stockholm: Schulz; 1987.
Cocteau J. Opium. London: New English Library; 1930.
Albrechtkirchinger G. Katalog Jean Cocteau-utställning, Musée d'Ixelles, Bryssel. Gent, Amsterdam:Ludion; 1991.

Medicinsk mini-konstpaus

Affischen speglar även medicinhistorien

Affischen har alltsedan tryckkonstens begynnelse haft en given plats för att fånga ögat och på kort tid överföra ett budskap: påverka, övertyga eller informera. Hur detta gestaltats genom tiderna är en intressant kulturhistorisk studie, inte minst medicinhistoriskt sett, som dessa exempel visar ur Kungl. bibliotekets arkiv, där man har en av världens största affischsamlingar med över 500 000 exemplar.

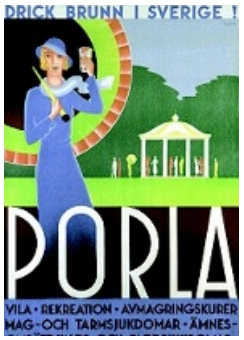

Affischen har förmedlat både positiva och negativa bilder av alkoholbruk: för Rulles likör av signaturen Gerö från 1932 respektive i Godtemplarordens budskap från 1950 (Annons Svea) . FOTO (SAMTLIGA): KUNGL. BIBLIOTEKET

Tron har varit stark på radium och dess helande verkan. Litografi från 1925 av signaturen HS.

Drick brunn i Sverige! Ett budskap från 1932. Litografin gjord av Anders Beckman.

I början var affischens uppgift mest att informera. På 1800-talet började man använda färglitografier, och kombinationen text och bild gav då möjligheter att spela på andra strängar; affischen blev då mer aktivt påverkande: både informerande och manipulativ.

En bra affisch använder hela registret av retoriska finesser i kombination med väl fungerande, omedelbart tilltalande illustrationer, i många fall med ett stort mått av konstnärlighet.

Affischen skall beröra.

Kristina Räf

Referens

Halldin O. I blickfånget. Likheter och motsatser i svensk affischtradition. Kungl. bibliotekets utställningskatalog nr 131. ISBN 91-7000-191-x.